

งานอาสาสมัครของอาจารย์มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Volunteer works of university Lecturers: Case of Thammasat University

ศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ์

นักวิชาการศึกษานานาชาติ/หัวหน้างานบริการวิชาการ

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Srisuk Mongkutvisut

Academic Officer Senior Professional Level

Leader of Academic Service

Puey Ungphakorn School of Development Studie (PSDS), Thammasat University

E-mail: msrisuk@tu.ac.th

บทคัดย่อ

งานอาสาสมัครของอาจารย์มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษาจากอาจารย์ 56 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และนำผลมาวิเคราะห์ เรียบเรียงพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ให้เห็นภาพของอาจารย์มหาวิทยาลัยกับงานอาสาสมัคร ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์หญิง มีสถานภาพโสด อายุ 36-40 ปี มีอายุงาน 5-10 ปี กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการอาสาสมัครจะช่วยให้อาจารย์เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยเข้าใจสังคมที่เป็นจริง เป็นการรับใช้ตอบแทนสังคม ฝึกจิตสาธารณะ เรียนรู้และสร้างเครือข่ายรูปแบบงานอาสาสมัครของอาจารย์ เช่น การเป็นที่ปรึกษา วิทยากรให้ความรู้ตามความถนัดและเชี่ยวชาญทั้งในองค์กรวิชาชีพและองค์กรสาธารณกุศล นิยามงานอาสาสมัครของอาจารย์ต้องสมัครใจ เต็มใจทำด้วยความต้องการภายใน ไม่ใช่หน้าที่ทำนอกเหนือจากงานประจำ เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่หวังผลตอบแทน เกิดคุณค่าในตนเอง ลดความเป็นตัวตน บทสรุปมุมมองจากกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมอาจารย์มหาวิทยาลัยในการทำงานอาสาสมัคร คือควรมีการสร้างเครือข่ายอาจารย์อาสา เพื่อเกาะเกี่ยวเชื่อมร้อยให้อาจารย์ได้มีพื้นที่และสังคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานอาสาสมัครได้อย่างต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนเพื่อใช้ประโยชน์จากอาจารย์ที่มีจิตอาสา ทั้งการเป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาและการดึงพลังการทำด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทนมาใช้ในการพัฒนามหาวิทยาลัยและเครือข่าย

คำสำคัญ : งานอาสาสมัคร อาจารย์ มหาวิทยาลัย

Abstract

Volunteer works of university Lecturers: case of Thammasat University were the study of opinion on activities and volunteering project of university's faculty members. 56 lecturers. From all participants, and most female were single and most of them were at the age of 36-40 years old and volunteering activities were having 5-10 years of work experiences. Their opinion towards the benefits of participating in volunteering activities was that it allows the faculty members to be good model for students and other people in the university. Furthermore, it also provides opportunity

to see what were really happening in the society, It was a good way to develop volunteer spirit and create networks. The forms of volunteering activities consultants, lecturers or speakers on what they are good at. They have defined volunteering activities as volunteering and willing to do with the intrinsic desire not an additional duty after work to help others, help society, and create benefit to the society". It is educational services help disseminate knowledge, sacrifice, energy, brain, other stuffs etc. This helps creating value, reducing self-identity, and developing public mind towards the society. Recommendations that support faculty members in participating in volunteering activities include the development of network of faculty members who have public mind in order to create space for exchanging information about volunteering project. In addition, university should support and make benefit from faculty members who have public mind. It was not only a good model for students, but also makes use of willingness in doing good thing to develop the university.

Keywords: Volunteer works, Lecturers, University

บทนำ

อาสาสมัครเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่ง การจะปลูกฝังจิตสำนึกอาสาสมัครให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้นต้องอาศัยกระบวนการหล่อหลอมทั้งจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ งานอาสาสมัครเป็นความรับผิดชอบของทุกคน เป็นหนึ่งในหน้าที่พลเมือง การปลูกฝังจิตสำนึกอาสาสมัครต้องอาศัยกระบวนการกระตุ้นให้รู้คิดและตระหนักรับผิดชอบในงานที่ไม่ใช่ภาระหน้าที่โดยตรงของตน ทำด้วยความเต็มใจสมัครใจ ไม่คิดหวังผลตอบแทน ซึ่งงานอาสาสมัครจะเป็นงานที่ช่วยเติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียม และเกิดมีผู้ด้อยโอกาสในการใช้ชีวิตให้ปกติสุข การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (National Education Act, 1999)

การจัดการศึกษาที่จะเอื้อต่อการปลูกฝังจิตสำนึกอาสาสมัคร ในกระบวนการของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตและรวมทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญ เครื่องมือสำคัญในการผลิตบัณฑิตและบุคลากรที่มีคุณภาพ คือ การจัดการกระบวนการเรียนการสอน โดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ดังนั้นอาจารย์จึงต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงในการเฝ้าหาความรู้ มีทักษะการสื่อสารและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นให้เข้าใจได้ “มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ และชี้นำสังคมให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์” การจัดการเรียนการสอนให้ก้าวทันต่อสถานการณ์ของโลกสามารถแข่งขันได้ในระดับประเทศ การพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านความชำนาญการสอน การวิจัย การบริการชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ และการประเมินผลการสอนอย่างเป็นระบบ จะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาให้เกิดอาจารย์มืออาชีพ สำหรับแนวทางในการพัฒนาอาจารย์นั้น สถาบันอุดมศึกษาและประเทศชาติตามปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 มีข้อที่ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาเสริมสร้างภาพทางวิชาการและความรับผิดชอบ ปฏิญญายังคงย้ำและเน้นหลักการสำคัญของการอุดมศึกษาในเรื่องของเสริมภาพทางวิชาการ แต่ก็เป็นการย้ำที่ควบคู่ไปกับจริยธรรมและความรับผิดชอบ อาจารย์และนักศึกษาจะต้องรักษาและยึดมั่นในจริยธรรม หลักวิชาและสติปัญญาอย่างยอดเยี่ยมในทุกกิจกรรม สามารถที่จะแสดงออกอย่างรับผิดชอบต่อปัญหาทางจริยธรรม วัฒนธรรมและสังคมได้อย่างเต็มเปี่ยม พร้อมทั้งวิเคราะห์วิจารณ์ มองอนาคตและ ชี้ปัญหา รวมถึงแนวทางป้องกันปัญหาให้แก่สังคมได้อย่างมีอิสระและเสริมภาพทางวิชาการเต็มที่ (Sinlarat, 2008)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นับเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลิตบุคลากรเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักมุ่งเน้น “มีความรู้คู่คุณธรรม” มีผลงานเป็นประจักษ์ได้ในสมัยที่ท่านศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ได้มีการจัดตั้ง โครงการบัณฑิตอาสาสมัครต่อมายกฐานะเป็นวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และในปี 2559 ยูเนสโกได้ประกาศยกย่องให้อาจารย์ป๋วยฯ เป็นบุคคลสำคัญของโลก เพื่อเป็นเกียรติในวาระฉลอง 100 ปี ชาตกาล ย้อนไปเมื่อปี 2512 อาจารย์ป๋วยฯ มีแนวคิดสำคัญที่เป็นจุดเปลี่ยนในการวางรากฐานให้ระบบการศึกษาที่มองกาลไกลให้อาจารย์ของมหาวิทยาลัย “อาสา” เข้ามาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้กับนักศึกษาในหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำนักศึกษาทั้งในด้านวิชาการและการปรับตัวใช้ชีวิตเรียนรู้และบริการชุมชนในชนบทห่างไกล ต่อมาแนวคิดการให้อาจารย์ของมหาวิทยาลัยจากคณะต่างๆ เข้ามาเป็นอาจารย์อาสาในรายวิชาอื่นๆ ด้วย ซึ่งอาจารย์จากหลายคณะในมหาวิทยาลัยได้ให้ความสนใจและสมัครเข้าร่วมเป็นอาจารย์อาสา มากกว่าจำนวนนักศึกษาในแต่ละปี ซึ่งประเด็นงานอาสาสมัครของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ได้กลายเป็นหัวใจหลักสำคัญของการสร้างโอกาสในการจัดการเรียนการสอน สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้รับคำแนะนำจากอาจารย์จากหลากหลายคณะ ในขณะเดียวกันการเข้าร่วมเป็นอาจารย์อาสานี้ก็เป็นการสร้างโอกาสให้กับอาจารย์ของมหาวิทยาลัยในการเรียนรู้เรื่องงานอาสาสมัคร เรียนรู้ประเด็นทางสังคมที่เป็นจริงนอกห้องเรียน เรียนรู้และเข้าใจปัญหาสังคมอย่างเป็นระบบภายใต้การร่วมแก้ไขเรียนรู้ไปพร้อมกับนักศึกษา และเพื่อนอาจารย์ต่างคณะ อันเป็นการพัฒนาอาจารย์ให้รับรู้สภาพที่แท้จริงของท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นมุมมองงานอาสาสมัครของอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างอาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาความคิดเห็นต่อการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2) ศึกษารูปแบบกิจกรรมอาสาสมัครของอาจารย์อาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดด้านงานอาสาสมัครในการจำแนกแยกแยะงานอาสาสมัครของอาจารย์ โดยงานอาสาสมัคร ต้องเป็นงานที่ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ เป็นการทำความดีด้วยความสมัครใจไม่ใช่หน้าที่หลัก การกระทำนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม ทำโดยไม่หวังผลตอบแทน และการกระทำงานอาสานั้นต้องไม่ใช่ทำตามภาระหน้าที่หรือทำตามความคาดหวังของสังคม โดยปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์สภาวะที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเป็นหรือไม่เป็นอาสาสมัคร แบ่งเป็น ปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งเป็นต้นทุนของอาจารย์ เช่น การศึกษา ทักษะ ความสนใจ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และปัจจัยทางสังคมที่ทำให้อาจารย์ทำงานอาสาสมัคร เช่น ครอบครัวสนับสนุนหลักคิดความเชื่อทางศาสนา และการมีเครือข่ายหรือกลุ่มเพื่อนที่ทำงานอาสาสมัคร (Rattamook, 2510)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือนำทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการเก็บข้อมูลตัวเลขเพื่อหาค่าร้อยละในความเห็น เพื่อใช้ในการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ แบบสำรวจเน้นข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดให้อาจารย์ได้ตอบคำถามตามความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และนำผลมาวิเคราะห์โดยมีตัวเลขคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอธิบายประกอบเพื่อเพิ่มความชัดเจนต่อประเด็น กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 56 คน ประเด็นจริยธรรมในการวิจัย ได้มีการปกป้องสิทธิของอาจารย์

ผู้ให้ข้อมูล โดยในการเรียบเรียงงานวิจัยผู้ศึกษาไม่นำชื่อ-สกุลของอาจารย์มากล่าวอ้างในงานวิจัย เพียงแต่ นำความเห็นของอาจารย์แต่ละท่านมาเชื่อมโยงร้อยเป็นประเด็น และใส่อ้างอิงความคิดเห็นของอาจารย์แต่เป็นเพียงว่า เป็นความคิดเห็นของอาจารย์ จากสายสังคมศาสตร์ สายวิทยาศาสตร์ หรือสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ เท่านั้น

สรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผล

การศึกษาได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ได้รับข้อเสนอแนะน่าสนใจจากคำถามปลายเปิด ที่มีตัวเลขระดับความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆ มาอธิบายประกอบ ซึ่งในการนำเสนอผลการศึกษานี้

ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ จำนวน 56 คน แบ่งเป็นอาจารย์หญิง ร้อยละ 57.4 และอาจารย์ชาย ร้อยละ 42.6 จะเห็นได้ว่าอาจารย์เพศหญิงและชายมีความสนใจที่จะเข้ามาเป็นอาจารย์อาสา ในสัดส่วนที่อาจไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะโดยสภาพจริงที่สถิติของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยก็มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอยู่แล้ว อาจารย์กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 62.7 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 31.4 มีสถานภาพสมรส ซึ่งอาจารย์ที่มีสถานภาพโสดมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่มีสถานภาพสมรส อาจบ่งบอกถึงความคล่องตัวและอิสระในความรับผิดชอบเรื่องครอบครัว จึงทำให้มีเวลาในการเข้าร่วมเป็นอาจารย์อาสามากกว่า ส่วนอายุของอาจารย์ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 26.8 อยู่ระหว่าง 36-40 ปี ระหว่าง 40-45 ร้อยละ 19.6 และมีอาจารย์ที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 5.4 ซึ่งประเด็นช่วงอายุของอาจารย์ที่มีจำนวนมากที่สุดอยู่ช่วงระหว่าง 36-40 ปี ซึ่งอาจจะบ่งบอกว่าอาจารย์เป็นอาจารย์ได้ระยะหนึ่ง เริ่มมีความลงตัวเรื่องหน้าที่การงาน และเริ่มมองหางานอาสาสมัครนอกคณะ ทำเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงาน และหากดูอาจารย์ช่วงอายุระหว่าง 30-45 ปี ก็จะมีสัดส่วนเกินครึ่งหนึ่งของอาจารย์อาสาทั้งหมด ซึ่งน่าสนใจว่าหากสถาบันการศึกษาจะรณรงค์การทำงานอาสาสมัครในกลุ่มอาจารย์ ก็อาจจะมุ่งเน้นอาจารย์ในกลุ่มช่วงอายุดังกล่าว สำหรับคณะสำนักฯ สถาบันของอาจารย์ที่ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นผ่านแบบสำรวจมีจำนวน 17 คณะ/สถาบัน โดยมากที่สุดมาจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 8 คน รองลงมาเป็นคณะแพทยศาสตร์ และคณะศิลปศาสตร์ คณะละ 6 คน

เมื่อพิจารณาหน่วยงานของอาจารย์ที่ให้ข้อมูล หากแบ่งเป็นสายสังคมศาสตร์ สายวิทยาศาสตร์ และสายวิทยาศาสตร์สุขภาพแล้วพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มาจากสายสังคมศาสตร์ (คณะศิลปศาสตร์ สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน คณะเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และสถาบันภาษา) รวม 23 คน สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ 16 คน (คณะแพทยศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะทันตแพทยศาสตร์) และสายวิทยาศาสตร์ รวม 14 คน (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์)

เห็นได้ว่าแม้อาจารย์สายสังคมศาสตร์จะมีจำนวนมากที่สุด แต่กลับพบว่าในปัจจุบันสายวิทยาศาสตร์และสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ สนใจในมิติสังคมและงานอาสาสมัครเพิ่มมากขึ้น อาจด้วยปัจจัยเรื่องการมองมิติของศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับมนุษย์และสังคมมากขึ้น เพราะไม่ว่าจะเป็นสายสาธารณสุขที่เมื่อจบแล้วจะต้องลงไปทำงานกับชุมชน ซึ่งผู้สอนเองก็อาจต้องการมุมมองประสบการณ์เพิ่มขึ้นในการเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในสังคมที่เป็นจริง เพื่อจะได้สอนนักศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคม (ข้อมูลอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ)

ด้านอายุงานของอาจารย์ อาจารย์ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุการทำงานระหว่าง 6-10 ปี มากถึงร้อยละ 33.3 รองลงมาร้อยละ 21.4 มีอายุงานระหว่าง 11-15 ปี นอกจากนี้มีอายุการทำงาน 2 ปีหรือต่ำกว่ามากถึงร้อยละ 19.6 มีข้อสังเกตเรื่องอายุงานของอาจารย์กลุ่มอาจารย์ที่อายุงาน 6-10 ปี มีจำนวนมากที่สุด อาจเนื่องด้วยช่วงการปรับตัวเข้ากับบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์ได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว และเริ่มมองหาเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคณาจารย์ต่างคณะเพิ่มเติม แต่อย่างไรก็ตามการกระจายกันไปทุกกลุ่มอายุในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

จึงอาจจะสรุปได้ยากว่ากลุ่มอายุงานในช่วงใดของอาจารย์ที่จะสนใจการทำงานอาสาสมัครมากกว่ากัน อาจต้องดูปัจจัยเรื่องความสนใจ ความถนัด รายวิชาที่อาจารย์รับผิดชอบสอนในคณะ เวลา หรือเงื่อนไขสไตล์การใช้ชีวิตของอาจารย์ประกอบด้วย

ด้านตำแหน่งบริหารในคณะ/หน่วยงานต้นสังกัดของอาจารย์ที่ให้ข้อมูล ร้อยละ 59.3 ไม่มีตำแหน่งบริหารในหน่วยงาน และในส่วนที่มีตำแหน่งบริหารในหน่วยงานต้นสังกัดร้อยละ 38.9 โดยมีตำแหน่งบริหารต่าง ๆ เช่น รอง-ผู้ช่วยคณบดี (4 คน) หัวหน้า-รองหัวหน้าภาค (4 คน) นอกจากนี้ยังมีผู้อำนวยการโครงการ ประธานสาขา เลขานุการภาควิชา คณะกรรมการประจำโครงการ คณะกรรมการภาควิชา หัวหน้ากลุ่มวิชา และกรรมการสภาอาจารย์ แม้จะพบว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารจะมีจำนวนมากกว่า ซึ่งอาจจะบ่งบอกว่าอาจารย์จะมีเวลาสำหรับทำงานอาสาสมัครมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีตำแหน่งบริหารในหน่วยงานหรือคณะของตน ก็ยังสามารถที่จะมาสมัครเป็นอาจารย์อาสาสมัครจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 38.9) ซึ่งตรงนี้อาจแสดงให้เห็นว่าเรื่องงานอาสาสมัครเป็นเรื่องของใจ ซึ่งหากอาจารย์สนใจ และชอบเป็นส่วนตัวอยู่แล้วแม้จะมีภารกิจมากมายทั้งด้านการบริหารและการสอนก็จะสามารถที่จะบริหารจัดการเวลามาทำงานจิตอาสาได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนิตย์ เชมภู และวินัย เมฆไตรภพ (Chettha & Mektripob, 2005) วงจรชีวิตของอาสาสมัคร การเป็นอาสาสมัครนั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันอายุและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในชีวิต คนเป็นอาสาสมัครเมื่อเป็นวัยรุ่นและมากขึ้นจนลดลงเมื่ออายุใกล้ 50 อย่างไรก็ตาม การศึกษาการรูปแบบการเป็นอาสาสมัครช่วงชีวิตขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไรในแคนาดา ในปี 2540 พบว่าความเปลี่ยนแปลงการเป็นอาสาสมัครนั้นไม่สามารถดูที่อายุเพียงอย่างเดียวโดยต้องดูปัจจัยประกอบสามอย่าง การแต่งงาน การมีบุตร และการจ้างงาน

1. ความจำเป็นของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยในการทำงานอาสาสมัคร

จากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ 56 คน มีความเห็นว่าอาจารย์จำเป็นต้องทำงานอาสาสมัคร มากถึงร้อยละ 71.4 มีเพียงร้อยละ 12.5 ที่เห็นว่าไม่จำเป็น มีคำอธิบายเพิ่มเติมถึงเหตุผลที่อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำงานอาสาสมัคร (โดยข้อมูลมาจากการเรียงเรียงจากความเห็นเพิ่มเติมของอาจารย์ โดยการใช้ภาษาที่มาจากแบบสอบถามให้มากที่สุด เพื่อป้องกันการตีความแตกต่างจากความต้องการสื่อความหมายของอาจารย์)

1.1 เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย

ความเห็นจากอาจารย์สายสังคมศาสตร์ เห็นว่า มหาวิทยาลัยคือแหล่งบ่มเพาะทางการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนและสังคม มีความรู้คู่ความดี สังคมจึงจะสันติได้ ดังนั้นอาจารย์จึงต้องเตรียมและพัฒนาคุณสมบัติของตนเองไปพร้อมๆ กับสอนนักศึกษา จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาหรือบุคลากรในมหาวิทยาลัย เมื่ออาจารย์เป็นตัวอย่างของการเป็นอาสาสมัครแล้ว ย่อมเกิดบรรยากาศส่งเสริมให้ผู้อื่นได้ แต่การบังคับให้ทำงานอาสาสมัครจะไม่เป็นการอาสา

ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ มองว่าเป็นเรื่องจำเป็น เนื่องจากอาจารย์จะได้มีแนวคิดและเป็น Role Model ให้กับนักศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างและดำเนินตามอาจารย์ เพราะวิชาชีพนี้จำเป็นต้องมีจิตใจที่มีคุณธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในองค์กรและกับนักศึกษาได้ อีกทั้งยังเห็นว่าควรมีความเชื่อมโยงทางวิชาการกับสังคมโดยรอบในบริบทต่างๆ และเป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษา ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์ เห็นว่าจะได้ลดความเห็นแก่ตัว และจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

1.2 ช่วยให้เข้าใจสังคมที่เป็นจริง

อาจารย์สายสังคมศาสตร์ มีความเห็นว่า เพราะจะช่วยให้เกิดความเข้าใจสังคมมากขึ้น และอาจไม่จำเป็นขึ้นอยู่กับวิธีคิดและการมองความสำคัญ และรูปแบบงานอาสาอาจต้องใช้ความรู้พิเศษ ส่วนอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพมองว่าจะ ทำให้เข้าใจโลกตามความเป็นจริงมากขึ้น

1.3 เกิดประโยชน์ต่อสังคม

อาจารย์สายวิทยาศาสตร์ เห็นว่าเป็นการทำงานเพื่อสังคม และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อาจารย์ได้ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ทำให้ได้ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ในสังคมวงกว้าง โดยเฉพาะงานอาจารย์มีความหลากหลาย สามารถนำความรู้มาพัฒนาช่วยเหลือชุมชนได้ ด้านอาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่าเป็นการช่วยพัฒนาสังคม อีกทั้งยังเป็นการทำตามปรัชญาของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย และอาจารย์ควรจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม

1.4 มหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับใช้และตอบแทนสังคม

อาจารย์สายสังคมศาสตร์ เห็นว่ามหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับใช้สังคม เป็นการตอบแทนสังคม พัฒนาสังคมที่เติบโตมา หน้าที่ของอาจารย์นอกจากจะมีหน้าที่สอนนักศึกษาแล้ว ต้องมีการบริการวิชาการแก่สังคมด้วย ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ เห็นว่าเป็นการทำประโยชน์เพื่อตอบแทนสังคม เพื่อเรียนรู้ ตอบแทน เข้าถึง เข้าใจสังคมอย่างแท้จริง ส่วนอาจารย์สายวิทยาศาสตร์มองว่า จำเป็นที่อาจารย์ต้องทำงานอาสาเพราะอาจารย์ก็เป็นคนในสังคม และควรให้เป็นภาระงานของอาจารย์ในการบริการสังคม

1.5 เพื่อเป็นการฝึกจิตสาธารณะ

อาจารย์สายวิทยาศาสตร์มีความเห็นว่าการทำงานอาสาสมัครเป็นเรื่องจำเป็นถ้าพอมีเวลาเพื่อเป็นการมีจิตสาธารณะ ส่วนอาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่าเป็น เพื่อขัดเกลาคิดใจให้เสียสละ เป็นจุดเริ่มต้นของการทำอะไรให้องค์กรในฐานะผู้ให้ความรู้ เป็นการนำความรู้ที่บ่มเพาะมาไปสู่สังคมแห่งการปฏิบัติ และเป็นหนทางหนึ่งในการช่วยสังคมโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน อาจารย์บางท่านมีความรู้ความสามารถ (บางท่านมีทักษะ) ในเชิงวิชาการ และนำสู่การปฏิบัติเพื่อสังคม ซึ่งบางครั้งอาจารย์อาจไม่มีเวลา ทั้งงานและคนที่ดูแลงานต่างๆ ในระบบการศึกษา ไม่เพียงพอและบางครั้งก็ไม่มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีผู้มีจิตสาธารณะมาช่วยเสริม ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ เห็นว่าอาจารย์ควรทำงานอาสาสมัครเพราะทำให้มีความคิดถึงส่วนรวม มีเมตตา มีน้ำใจ เข้าใจผู้อื่นไม่คิดถึงแต่ตัวเอง อาจารย์จะได้เข้าใจนักศึกษา ถ้ามีกิจกรรมอาสาสมัครร่วมกันยิ่งสร้างเสริมความเข้าใจ

1.6 เป็นการเรียนรู้และสร้างเครือข่าย

อาจารย์สายวิทยาศาสตร์เล็งเห็นความจำเป็นเพื่อการเรียนรู้ที่จะให้และเป็นการสร้างเครือข่าย ขยายโลกทัศน์ เข้าใจสภาพสังคมมากขึ้นในมุมมองต่างๆ สำหรับอาจารย์ สายวิทยาศาสตร์สุขภาพเห็นว่าเป็น เพราะได้เรียนรู้ประสบการณ์นอกพื้นที่ และถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ เพื่อจะได้เรียนรู้และแบ่งปัน

สำหรับประเด็นการสร้างการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายนี้ ศรีสุข มงกุฎวิสุทธ์ (Mongkutvisut, 2011) ได้สรุปไว้ในกระบวนการสร้างการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมว่า บุคคลเมื่อ มีโอกาสได้ได้เรียนรู้แล้วเกิดความรู้ มีความเห็นต่อปัญหาสังคมที่ได้ไปสัมผัส มีโอกาสลงมือทำงานบริการชุมชนหรืออาสาสมัครแล้ว จะทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจคิดอยากจะช่วยเหลือต่อไป ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะสัมพันธ์กันแบบไขว้กันไปมาอยู่ตลอดเวลา

สำหรับความเห็นของอาจารย์ที่เห็นต่างคิดว่าอาจารย์ไม่จำเป็นต้องทำงานอาสานั้นอาจารย์ต่างเห็นว่าการอาสาสมัครเป็นเรื่องของความสมัครใจบังคับกันไม่ได้ โดยอาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่า ไม่จำเป็นเรื่องแบบนี้บังคับกันไม่ได้ เป็นทางเลือกของแต่ละบุคคล แล้วแต่ความต้องการของแต่ละคน เป็นเรื่องของใจที่อยากจะทำหรือมีเวลาที่จะทำหรือไม่ การบังคับอาจนำไปสู่การทำเพื่อเพิ่มคะแนนประเมินผลงานรายบุคคลขององค์กร (KPI) ไม่ได้ทำด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และบริสุทธิ์ใจ และอาจารย์ไม่จำเป็นแต่ต้องมีความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคมสำหรับอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพเห็นว่า งานอาสาสมัครควรเกิดจากการสมัครใจและต้องการทำงานนั้นๆ “ไม่จำเป็นต้องทำแต่ควรทำ” เพราะต้องเป็นต้นแบบ (Role Model) ให้นักศึกษาและประชาชน

ในส่วนความคิดเห็นอื่นๆ ต่อประเด็นการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์นั้น มีข้อเสนอจากอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพว่าขึ้นกับความสมัครใจ แต่ควรจะมีกิจกรรมส่งเสริมเพื่อการมีส่วนร่วมในเบื้องต้น แล้วขยายผล

ให้กว้างขึ้น เป็นความสมัครใจไม่ควรบังคับ เพราะต้องมีจิตอาสาจริง ๆ จึงจะทำได้อย่างมีความสุข และผู้รับความช่วยเหลือก็มีความสุขด้วย งานอาสาสมัครควรขึ้นอยู่กับความสมัครใจเป็นหลักอยู่ที่ใจของอาจารย์แต่ละท่าน งานจิตอาสาต้องมาจากใจที่ปรารถนาจะทำ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อาจจะไม่มีทุกคน ขึ้นอยู่กับความสนใจและสมัครใจของอาจารย์แต่ละท่าน

ด้านอาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่าการร่วมทำงานอาสาสมัครจะทำให้อาจารย์ได้รับประสบการณ์และใกล้ชิดกับสังคมในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น มีความเข้าใจบริบทต่างๆ และอาจารย์สร้างประโยชน์ในแง่มนต์ตามความถนัดของตนเอง แล้วแต่ความสมัครใจ ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์มองว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องทำงานเพื่อให้คุณประโยชน์แก่สังคมในรูปแบบใดก็ได้ และมีอาจารย์บางส่วนที่ให้ข้อมูลว่า ไม่ได้คิดว่าการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์เป็นสิ่งจำเป็น แต่เป็นสิ่งที่ดีหากมีโอกาสก็ควรทำงานอาสาสมัคร หรือจิตอาสา ควรมีอยู่ในทุกระดับ ไม่เพียงแต่ในกลุ่มนักศึกษาเท่านั้น หากอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้มีจิตอาสา ก็จะสามารถถ่ายทอดปลูกฝังส่งต่อไปยังลูกศิษย์ได้อีกทางหนึ่ง อาจารย์ ข้าราชการ พนักงานของรัฐล้วนแต่สามารถทำงานอาสาสมัครเพื่อส่วนรวมได้อยู่เสมอ เมื่อใดที่มีความพร้อมที่อยากจะอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อช่วยกันทำตนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม อาจารย์ในมหาวิทยาลัยควรต้องทำงานอาสาสมัคร เพราะการทำงานอาสาสมัครเป็นงานที่ทุกคนต้องช่วยกันไม่เฉพาะอาจารย์ในมหาวิทยาลัย แต่เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่ต้องร่วมด้วยช่วยกัน

จากข้อคำถามถึงความจำเป็นของอาจารย์ในการทำงานอาสาสมัครนี้ อาจารย์กว่าครึ่งร้อยละ 71.4 เห็นว่าอาจารย์มีความจำเป็นที่จะต้องทำงานอาสา เนื่องจากช่วยให้เข้าใจสังคมที่เป็นจริง เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกิดประโยชน์ต่อสังคม มหาวิทยาลัย มีหน้าที่รับใช้และตอบสนองสังคม เพื่อการฝึกจิตสาธารณะ เป็นการเรียนรู้สร้างและสร้างเครือข่าย สำหรับอาจารย์กลุ่มที่เห็นว่าไม่จำเป็นนั้นคิดว่า เรื่องงานอาสาสมัครเป็นความสมัครใจบังคับกันไม่ได้แล้วแต่ความต้องการของแต่ละคน นอกจากนี้แม้อาจารย์ที่เห็นว่าไม่จำเป็น แต่ก็ยังเห็นว่า “ควรทำ” เพราะการทำงานอาสาสมัครเป็นงานที่ทุกคนต้องช่วยกันไม่เฉพาะอาจารย์ในมหาวิทยาลัย แต่เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่ต้องร่วมด้วยช่วยกัน

จากประเด็นความจำเป็นของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยในการทำงานอาสาสมัคร ซึ่งอาจารย์กลุ่มตัวอย่างเห็นชัดเจนร่วมกันเรื่อง “การเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย” ซึ่งประเด็นนี้หากวิเคราะห์ความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ของ บันดูรา (Albert Bandura) พบว่า สาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยการสังเกต คือ ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย ดังนั้นการเรียนรู้โดยการสังเกตจึงเป็นกระบวนการทางการรู้คิดหรือพุทธิปัญญา (Cognitive Processes) การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) บันดูรามีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน คนเรา มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอ การเรียนรู้เกิดจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) (Bandura, 1986)

2. การนิยามความหมายอาสาสมัครของอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การนำเสนอในส่วนการสำรวจกิจกรรมอาสาของอาจารย์นี้ มีประเด็นการนิยามความหมายอาสาสมัครของอาจารย์ ประสบการณ์ทำงานอาสาสมัครของอาจารย์ และความถี่ในการทำงานอาสาสมัคร พบว่า อาจารย์ได้ให้คำนิยามและคำจำกัดความอาสาสมัครไว้อย่างแตกต่างหลากหลายและน่าสนใจ ดังนี้

2.1 สมัครใจ เต็มใจทำ ด้วยความต้องการภายใน

อาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่า การมีใจที่เห็นประโยชน์ของผู้อื่น องค์กร และปฏิบัติภารกิจนำสู่เป้าหมายของประโยชน์สุขสำเร็จดังกล่าวดังกล่าวโดยเต็มใจ ปราศจากเงื่อนไข ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ดังนั้น ผลประโยชน์ตอบแทน

ในรูปเงิน วัตถุ ฯลฯ จึงมีใช้เป้าหมายอาจมีหรือไม่มีก็ได้ การทำงานที่เห็นแต่ประโยชน์จากงานต่อผู้ที่เข้าไปช่วยด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และบริสุทธิ์ใจ ไม่หวังรายได้และหรือผลตอบแทนใด ๆ

ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพมองว่า การทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่ได้รับผลตอบแทน เป็นกิจกรรมที่นอกเหนือภาระงานประจำ และทำโดยสมัครใจของตัวเอง สมัครใจทำในเวลาที่ไม่ส่งผลต่องานประจำ การทำงานใด ๆ โดยความประสงค์ของผู้สมัครเอง จิตอาสา คือ รับทำงานใด ๆ ด้วยความต้องการภายในของผู้อาสาเอง

2.2 ไม่ใช่หน้าที่นอกเหนือจากงานประจำ

อาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพเห็นว่าเป็นทำงานนอกหน้าที่งานประจำ ที่มีผลช่วยคนที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ให้ลุกขึ้นก้าวเดินต่อ คืองานที่เราลงไปช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ โดยไม่ใช่หน้าที่ประจำ เช่นการช่วยเหลือผู้พิการ การช่วยเหลือบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การไปช่วยเหลือกลุ่มต่าง ๆ ในถิ่นทุรกันดาร

2.3 ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

อาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพมองว่าเป็นการช่วยเหลือ ช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่ได้รับร้องขอจากผู้อื่น อย่างไรก็ตามจะต้องมีการสื่อให้ถึง และจิตอาสาของแต่ละบุคคล จะแตกต่างกันตามปัจเจกบุคคลซึ่งมีปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างกัน การลงทุนลงแรงเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังผลกำไร การทำงานเพื่อส่วนรวมหรือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม-สังคมให้ความสำคัญกับส่วนรวม ประโยชน์ของคนอื่นมากกว่าประโยชน์ของกลุ่มของตน

ส่วนอาจารย์สายสังคมศาสตร์มองว่า การทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก การทำงานที่ช่วยเหลือสังคมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน สนใจ ตั้งใจ ลงมือช่วยเหลือสังคม ให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ใส่ใจ สมัครใจ ร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การทำงาน ที่ไม่หวังผลตอบแทน และเป็นการทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม บุคคลผู้อุทิศตนเพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคม จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาสังคม

ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์เห็นว่าการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ โดยอาจไม่ได้รับค่าตอบแทน งานที่ทำโดยสมัครใจเพื่อชุมชน ประชาชน โดยไม่อาศัยหรือต้องการสิ่งตอบแทน การสร้างประโยชน์แก่สังคม โดยไม่ได้รับผลตอบแทนในรูปเงินหรือทรัพย์สิน งานที่ทำด้วยความเต็มใจ สมัครใจเข้าร่วม ช่วยเหลือเพื่อประโยชน์ที่ไม่ใช่ของตนฝ่ายเดียว แต่ได้ประโยชน์หรือเป็นคุณต่อสังคม การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.4 ไม่หวังผลตอบแทน ทำด้วยใจไม่ต้องจ้าง

อาจารย์ด้านสังคมศาสตร์เห็นว่าการทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมเสนอแนวคิด ความเห็นในประเด็นที่มีความถนัดเชี่ยวชาญหรือไม่มีก็ได้ แต่เป็นการกระทำที่ตนเองมีความสุขโดยไม่คำนึงถึงค่าตอบแทน ทำงานให้ผู้อื่นที่เราไม่รู้จัก โดยเต็มใจและไม่คิดค่าใช้จ่าใด ๆ รวมทั้งค่าเดินทาง ที่พัก อาหาร ฯลฯ ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์เป็นงานจิตอาสา การรวมตัวของกลุ่มคนทำงานภาคสังคมที่ให้ความสำคัญ หวังตะหนักในเรื่องของงานอาสาสมัคร อาสาสมัครผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน

สำหรับอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยสมัครใจ ไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่ต้องการช่วยเหลือโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนงานที่ทำด้วยความสมัครใจไม่หวังผลตอบแทนเป็นการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นอาสาสมัคร ทำด้วยใจไม่ต้องจ้าง ทำงานเพื่อสังคมโดยสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ สละเวลาเพื่อเปลี่ยนต่อสังคม ด้วยใจบริสุทธิ์

2.5 บริการความรู้ ช่วยในเชิงวิชาการตามความสามารถและถนัด

อาจารย์สายวิทยาศาสตร์มีความเห็นว่าการบริการความรู้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนการบริการช่วยเหลือใน

เชิงวิชาการ การบริการและการปฏิบัติสู่สังคมส่วนรวม อาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่าเป็นความตั้งใจในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนตามกำลังความสามารถ ผู้ที่มีความตั้งใจจะช่วยสังคมตามความถนัดที่มี และต้องการพัฒนาสังคมด้วยความสามารถที่มีอยู่ ส่วนอาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ มองว่าการทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นในหน้าที่ หรือนอกหน้าที่ตามความสนใจและถนัด

2.6 เสียสละ กำลังกาย สมอ สิ่งของ เงิน ฯลฯ

อาจารย์สายสังคมมองว่าการเสียสละให้สังคม จะทำอะไรก็ได้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นการส่วนตัว คือสมัครใจช่วยเหลือผู้อื่น โดยปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดีที่สุด โดยที่ตัวเองยอมเสียสละกำลังกาย สติปัญญา เวลา และทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพเห็นว่า ความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2.7 เกิดคุณค่าในตนเอง ลดความเป็นตัวตน

อาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่า การคิดการลงมือทำด้วยความสมัครใจ โดยที่ไม่หวังผลตอบแทนแลกเปลี่ยน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปเงินหรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ หากแต่สิ่งที่ได้รับกลับเป็นความอึดใจที่ได้ลงมือกระทำการนั้น เป็นการลดความเป็นตัวตนผ่านการให้ผู้อื่นบ้าง

ด้านอาจารย์สายวิทยาศาสตร์มองว่า จะทำอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม กลุ่มงานต่าง ๆ เกิดคุณค่าในตัวเอง อาจารย์สายวิทยาศาสตร์สุขภาพมองว่าการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อ กลุ่ม/สังคม ผลตอบแทนไม่ใช่เงินแต่คือความสุขใจ

2.8 เกิดจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม

อาจารย์สายสังคมศาสตร์เห็นว่า การเกิดจิตสำนึกสาธารณะ เป็นการทำหน้าที่พื้นฐานของสมาชิกในสังคมทุกระดับการทำงานโดยมีสำนึกการมีส่วนร่วมในการดูแลสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม เป็นงานให้สังคม โดยไม่หวังประโยชน์เป็นตัวเงินตอบแทน แต่เพื่อให้สังคมได้อยู่รอด สืบทอดและเป็นตัวอย่างให้ชนรุ่นหลังได้เกิดความต้องการช่วยสังคมมากขึ้น

จากนิยามความหมายของอาสาสมัครของอาจารย์ ซึ่งสามารถสรุปคำนิยามร่วมที่อาจารย์ใช้คำตรงกัน คือ เป็นงานที่สมัครใจ เต็มใจ เป็นความต้องการภายใต้ของผู้อาสา ที่จะทำงานที่ไม่ใช่หน้าที่งานประจำ เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยรูปแบบการทำงานอาสาสมัครเป็นไปตามกำลังความสามารถ ความถนัด เช่นการบริการวิชาการความรู้ที่มี การช่วยเหลือเชิงวิชาการด้วยความเสียสละทั้งร่างกาย สมอ สิ่งของ เงิน เวลา โดยงานอาสาสมัครต้องไม่หวังผลตอบแทน แต่สิ่งที่จะได้รับกลับมาเป็นการลดความเป็นตัวตน เกิดคุณค่าในตัวเอง มีความสุข ความอึดใจ ซึ่งงานอาสาสมัครเป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคมทุกระดับที่จะร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม และการทำงานอาสาสมัครจะเป็นตัวอย่างให้ชนรุ่นหลังได้เกิดความต้องการช่วยสังคมมากขึ้น

ซึ่งจากนิยามดังกล่าว สอดคล้องกับการให้คำจำกัดความเรื่องอาสาสมัครโดยทั่วไปของนักวิชาการด้านงานอาสาสมัครกล่าวว่า “องค์ประกอบของงานอาสาสมัครต้องประกอบด้วยอย่างน้อย 4 อย่างคือ เลือกลงมือภายใต้เจตจำนงอิสระ รับผิดชอบต่อสังคม ไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และไม่ใช่งานที่ต้องทำตามหน้าที่” (Rattanamook, 2010) มีข้อน่าสังเกตว่าอาจารย์สามารถให้คำนิยามความหมายอาสาสมัครที่มีประเด็นเพิ่มเติมเรื่องรูปแบบการเป็นอาสาสมัครที่เป็นการให้ความช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ ตามความถนัดเช่นการให้บริการวิชาการความรู้ การช่วยเหลือทางวิชาการ

3. การทำงานอาสาสมัครของอาจารย์กรณิศรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากการให้ข้อมูลของอาจารย์พบว่า มีอาจารย์มากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 53.6 ไม่ได้ทำงานอาสาสมัคร แต่ก็มีอาจารย์มากถึงร้อยละ 42.9 มีประสบการณ์ทำงานอาสาสมัครมาก่อน ซึ่งในจำนวนอาจารย์ที่ทำงาน

อาสาสมัครนี้ส่วนใหญ่ทำงานอาสาสมัครนอกมหาวิทยาลัย ร้อยละ 21.4 มีอาจารย์ที่ทำงานอาสาสมัครทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ร้อยละ 8.9 โดยรูปแบบการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์ สรุปได้ดังนี้

3.1 การทำงานอาสาสมัครของอาจารย์: อาสาสมัครภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากข้อมูลของอาจารย์ที่ระบุว่าได้ทำงานอาสาสมัครในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร้อยละ 12.5 นั้น ได้อธิบายเพิ่มเติมเรื่องกลุ่ม ลักษณะงาน บทบาท และองค์กรเครือข่าย ของอาจารย์ในงานอาสาสมัครไว้ว่า

3.1.1 ลักษณะงานอาสาสมัคร ที่อาจารย์ได้เข้าไปร่วมเป็นลักษณะค่ายพัฒนาชนบท เช่นสร้างโรงเรียน ห้องสุขา ห้องสมุด การจัดหาผลิตภัณฑ์อินทรีย์ให้กับคนในกลุ่ม เป็นผู้ประสานงานให้เกิดการบริโภคสีเขียว ประเมินติดตามการเกิดปัญหาสุขภาพในศูนย์พักพิง สอนฝึกซ้อมดนตรีไทย ตรวจสุขภาพผู้รับบริการ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ออกสำรวจพื้นที่

3.1.2 บทบาทของอาจารย์ในงานอาสาสมัคร อาจารย์ที่ปรึกษา ลูกค่าย หัวหน้าศูนย์อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้ฝึกสอน ตรวจสุขภาพ ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้สำรวจภาวะทางเศรษฐกิจ

3.1.3 องค์กรเครือข่าย สโมสรนักศึกษาเทคโนโลยีชนบท ศูนย์เฝ้าระวังทางด้านสาธารณสุข ชุมชนดนตรีไทยคณะทันตแพทย์ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่คณะแพทยศาสตร์ ศูนย์อาสาสมัครมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ โครงการวารสารศาสตร์ศึกษาชนบท สำรวจภาวะเศรษฐกิจโครงการช้างเผือกค่ายอาสาศิริราช ค่ายโรตาแรคท์

3.2 การทำงานอาสาสมัครของอาจารย์: อาสาสมัครภายนอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำหรับอาจารย์ที่ระบุว่าได้ทำงานอาสาสมัครภายนอกมหาวิทยาลัยนั้น ได้ให้ข้อมูลอธิบายเพิ่มเติม ลักษณะงาน บทบาทและชื่อกลุ่มองค์กรเครือข่าย ดังนี้

3.2.1 ลักษณะงานอาสาสมัครของอาจารย์ พบว่าอาจารย์ทำงานอาสาสมัครในบทบาทที่หลากหลาย ตั้งแต่การบริหารจัดการ งานวิชาการ ดูแลเว็บไซต์งานการพยาบาลให้การดูแลรักษา การสนับสนุนการฝึกอบรมครู ภาษาอังกฤษ จัดสัมมนาประชุมวิชาการ งานรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหาของตน พัฒนาข้อเสนอนโยบายแก่รัฐและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (อปท.) พัฒนาศาสนาและสังคม การรวมกลุ่มองค์กรชาวบ้าน การจัดการทรัพยากร การแก้ไขปัญหาคนไร้สัญชาติ งานเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ประสบภัยและผู้ถูกคุมขังหญิง จัดกิจกรรมให้ความรู้ ช่วยสร้างบ้านดินและดูแลนักศึกษา งานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพผังเมือง บริการตรวจสุขภาพ รณรงค์ ศึกษาวิจัย กู้ชีวิต สัตว์ป่า อนุรักษ์แนวปะการัง งานบริหารและงานอาสา รณรงค์ งานสื่อความหมายรักษ์สิ่งแวดล้อม

3.2.2 บทบาทของอาจารย์ในงานอาสาสมัคร อาจารย์ให้ข้อมูลว่า ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา วิทยากร ผู้อำนวยการศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นฉุกเฉินเฉพาะกิจ เลขานุการสมาคมฯ/รองประธาน คณะทำงาน อาสาสมัคร ผู้รับผิดชอบโครงการ กรรมการบริหารเครือข่าย กรรมการบริหารสมาคม กรรมการบริหาร ออกแบบงานรณรงค์ ดำเนินงาน ออกค่ายทัศนศึกษา วางทุนผูกเรือได้ทะเล ประธานกรรมการศูนย์ ออกแบบกิจกรรม แรงงาน สมาชิกชมรม

สำหรับอาจารย์ที่ได้ระบุว่าได้ทำงานอาสาสมัครทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยนั้น ได้ให้ข้อมูลลักษณะงานที่ทำ เช่น อาจารย์จากคณะแพทย์ ได้ทำงานอาสาสมัครภายในโดยทำหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ เป็นกิจกรรมภายใน โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ และไปออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ร่วมกับโรงพยาบาลภายนอก อาจารย์จากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนได้ทำวารสารศึกษาชนบทเป็นงานอาสาสมัครภายในมหาวิทยาลัย และได้ไปทำงานรณรงค์ในมูลนิธิเอ็ดส์แห่งประเทศไทย มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค และองค์กรแพชประเทศไทย สำหรับอาจารย์จากสำนักบัณฑิตอาสาสมัครที่ได้ ให้ข้อมูลด้านการทำงานอาสาสมัครทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ให้ตัวอย่างการทำงานอาสาสมัครภายในคือการเป็นกรรมการของศูนย์อาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในขณะเดียวกันก็ได้ทำงานอาสาสมัครภายนอกมหาวิทยาลัยด้วยการเป็นประธานศูนย์ส่งเสริมการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคมด้วย

3.2.3 กลุ่มองค์กรเครือข่าย งานบริการวิชาการแก่สังคมงานบริหารจัดการสัณามิ 2004 (10 เดือน) เครือข่ายภัยพิบัติร่วมกับสมาคมนักเรียนเก่า ม.สงขลา 2553-2554 (1 ปีสัปดาห์ละ 5-10 ชม.) หน่วยแพทย์อาสา

เคลื่อนที่ เครือข่ายพลังงานชุมชน เครือข่ายสวัสดิการชุมชน เครือข่ายพัฒนาชนบท เครือข่ายพหุติกา กลุ่มคนฮักน้ำ ของเครือข่ายชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มเยาวชนเด็กรักบ้าน อาสาสมัครสร้างกำลังใจให้ผู้ประสบภัยน้ำท่วมปี 2554 และนักโทษหญิงในทัณฑสถาน แก้ว-เอตส์ไดอารี่ สอนหนังสือเด็กตาบอด กลุ่มธรรมดีทำดี (อบรมหนังสือให้กับคนพิการทางการมองเห็นและคนพิการทางการได้ยิน) เครือข่ายนักเรียนทุนด้านพลังงาน สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ แห่งประเทศไทย สมาคมนักผิงเมืองไทย สมาคมครูสอนภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย (Thai TESOL) หน่วยแพทย์เคลื่อนที่สถาบันพระปกเกล้า มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย ศูนย์ส่งเสริมการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค องค์การแพธ ชมรมนักนิยมธรรมชาติ

4. ความถี่ในการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์

จากจำนวนอาจารย์กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลว่า ได้ทำงานอาสาสมัคร จำนวน 24 คน พบว่า มีอาจารย์ร้อยละ 54.2 ระบุว่ามีความถี่ในการทำงานอาสาสมัครไม่แน่นอนโดยทำนอกเหนือจากงานสอน แล้วแต่โอกาสจะอำนวย แล้วแต่ประเด็นเนื้อหา ตามเวลาที่ว่าง ตามวาระที่กำหนดร่วมกัน หรืออาจารย์บางคนก็ระบุว่าแล้วแต่ความต้องการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และมีอาจารย์ บางท่านระบุว่าปีละ 1 กิจกรรมบ้าง หรือ ปีละ 1-2 ครั้ง แล้วแต่โอกาส

สรุปงานอาสาสมัครของอาจารย์มหาวิทยาลัย

จากนิยามความหมายของงานอาสาสมัครของอาจารย์มหาวิทยาลัยในข้อมูลที่อาจารย์กลุ่มตัวอย่างให้ไว้ ไม่ว่าจะเป็น ความสมัครใจ เต็มใจทำ ด้วยความต้องการภายใน ไม่ใช่หน้าที่นอกเหนือจากงานประจำ เสียสละ กำลังกาย สมอง สิ่งของ เงิน ฯลฯ บริการความรู้ช่วยในเชิงวิชาการตามความสามารถและถนัด ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่หวังผลตอบแทน ทำด้วยใจไม่ต้องจ้าง ทำแล้วเกิดคุณค่าในตนเอง ลดความเป็นตัวตน เกิดจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการให้ความหมายของอาจารย์กลุ่มตัวอย่างเป็นการให้ความหมายในลักษณะสอดคล้องใกล้เคียงกับบทสรุปในลักษณะการทำงานของอาสาสมัคร ของ จารุพงศ์ พลเดช (Phondej, 2008) ที่กล่าวถึง 5 “ใจ” ในการทำงานอาสาสมัคร ได้แก่ เต็มใจ ตั้งใจ พอใจ ดีใจ และภาคภูมิใจ

เห็นได้ว่าอาจารย์กว่าครึ่งทำงานอาสาสมัครอยู่แล้วทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ความถี่ในการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์ ส่วนใหญ่จะไม่แน่นอน โดยทำนอกเหนือจากงานสอน ตามที่มีเวลาว่าง ตามวาระที่กำหนดร่วมกัน โดยรูปแบบงานอาสาสมัครของอาจารย์ มีทั้งงานอาสาสมัครภายในมหาวิทยาลัย และงานอาสาสมัครภายนอกมหาวิทยาลัย งานอาสาสมัครในองค์กรรัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน ทำในระยะสั้นและระยะยาว งานอาสาสมัครในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการทั่วไป งานอาสาสมัครที่ทำกับองค์กรวิชาชีพและองค์กรตามความถนัดและสนใจ ใช้วิชาการความรู้ และใช้แรงกาย งานการเป็นวิทยากรและเป็นที่ปรึกษา ซึ่งแต่ละงานก็มีประเด็นความสนใจของอาจารย์ที่หลากหลายซึ่งมีทั้งประเด็นคนด้อยโอกาสในสังคม การพัฒนา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประโยชน์จากการทำงานจิตอาสาของอาจารย์มีมากมายหลายประการดังจะเห็นได้ จากข้อมูลข้างต้น โดยเฉพาะการเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย และการเข้าใจสังคมที่เป็นจริง เป็นประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังเป็นการฝึกจิตสาธารณะ จิตอาสาของอาจารย์ พร้อมทั้งยังเป็นการเรียนรู้โลกกว้างนอกห้องเรียนและสร้างเครือข่ายของอาจารย์ที่เป็นบุคคลที่สำคัญในการถ่ายทอดวิชาความรู้และเป็นต้นแบบให้กับนักศึกษา

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากความเห็นของอาจารย์ถึงประโยชน์ที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีจิตอาสา ต้องทำงานอาสารวมถึงการให้ค่านิยามงานจิตอาสาที่เป็นงานทำด้วยใจแล้ว เห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ได้มีพื้นที่ในการแสดงออกในงานอาสาสมัคร หรือจิตอาสา ทั้งนี้เพื่อพัฒนาอาจารย์ซึ่งถือเป็น “ต้นแบบ” ในการใช้ชีวิต และจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามีความรู้และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

2. สถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัยควรใช้ประโยชน์จากควมมีจิตอาสาทำงานอาสาสมัครของอาจารย์มาบูรณาการกับการจัดการภารกิจ ทั้ง 4 ด้าน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยให้เป็นกิจกรรมในลักษณะแลกเปลี่ยนประโยชน์ซึ่งกันและกันเกิดประโยชน์ทั้งต่ออาจารย์ ต่อคณะหรือภาควิชา รวมถึงสถาบันการศึกษาที่อาจารย์สังกัด

3. การเปิดพื้นที่ทางสังคม เพื่อให้อาจารย์ได้เข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นหาทางออกร่วมกันในประเด็นใกล้ตัว เช่นเรื่องปัญหานักศึกษา ปัญหาสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นการเปิดพื้นที่แบบพบปะเห็นหน้า หรือการใช้พื้นที่สังคมออนไลน์ ก็จะช่วยให้เกิดกระบวนการเกาเกี้ยวอาจารย์ที่สนใจงานอาสาสมัคร ได้มีโอกาสระดมความคิดร่วมทำ ซึ่งจะเป็พลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานอาสาสมัครในภาพใหญ่ระดับมหาวิทยาลัย

4. การส่งเสริมให้มี “โครงการแกนหลัก” และเปิดโอกาสให้อาจารย์ที่มีความสนใจและความถนัดแต่ละสาขาวิชาได้เข้ามาหยิบยกประเด็นนั้นมาถกเถียงและลองแก้ไขปัญหโดยใช้ศาสตร์ที่มีความถนัดสามารถนำมาสู่การขับเคลื่อนงานเชิงประเด็นโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย และส่งเสริมให้มีการบูรณาการให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ก็จะทำให้งานในระดับมหาวิทยาลัยของอาจารย์เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

5. ในสังคณฐานความรู้ การจัดทำฐานข้อมูลอาจารย์อาสาสมัครที่รวบรวมข้อมูลสำคัญ ด้านความถนัด ความสนใจ ของอาจารย์ที่สนใจงานอาสาสมัคร เพื่อสังคณส่วนรวม จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นข้อมูลในการพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานอาสาสมัครของอาจารย์ทั้งในระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย รวมถึงเครือข่ายอาจารย์อาสาต่างสถาบันด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Bandura. (1986). *Learning Theory*. Retrieved from <http://psychologyearlychild.blogspot.com/2015/12/bandura.html>
- Chettha, S., & Mektripob, W. (2005). Foreign System Development Volunteer in TRN Thailand under the TRRM Foudation. (Complete Research Report). Bangkok: Thai Health Promotion Foundation and Sotsri-Sarit Wong Foundation.
- Mongkutvisut, S. (2011). Change of Students' Views on Social Problems in Thailand after Studying PE. 240, Volunteerism and Social Development. *Journal of Graduate Volunteer Centre, Thammasat University*, 7(2), 48-76
- National Education Act. (1999). *Section 6*. Retrieved from <http://www.tamanoon.biz/eduact/section/section6.htm>
- Phondej, C. (2008). *Leadership and Change*. Retrieved from <http://www.lopburi.go.th>
- Rattanamook, S. (2010). *Management system. Volunteer in the case of the Buddhist Foundation of Taiwan, Moral and Moral Center for Development and Promotion, Office of Knowledge Management and Development (Public Organization)*. (2nd edition). Bangkok: Chan Printing Limited Partnership.
- Sinlarat, P. (2008). *Professional teachers, concepts, tools and development, professional development networks, teachers and organizations*. Higher Education Authority of Thailand, Office of Higher Education Commission Ministry of Education. Bangkok: Printing of Chulalongkorn University.